

Hoofdstuk 9

De vijfde bazuin (9:1-12)

“En de vijfde engel bazuinde, en ik zag een ster, uit de hemel op de aarde gevallen, en haar werd de sleutel van de put van de afgrond gegeven. En zij opende de put van de afgrond en er steeg rook op uit de put als rook van een grote oven; en de zon en de lucht werden verduisterd door de rook van de put. En uit de rook kwamen sprinkhanen voort op de aarde en hun werd macht gegeven zoals de schorpioenen van de aarde macht hebben. En hun werd gezegd dat zij geen schade mochten toebrengen aan het gras van de aarde, noch aan enig groen, noch aan enige boom, behalve aan de mensen die het zegel van God niet aan hun voorhoofden hebben. En hun werd gegeven dat zij hen niet zouden doden, maar dat zij hen vijf maanden zouden pijnigen; en hun pijniging was als [de] pijniging van een schorpioen wanneer hij een mens steekt. En in die dagen zullen de mensen de dood zoeken en hem geenszins vinden; en zij zullen begeren te sterven en de dood vlucht van hen weg. En de gedaanten van de sprinkhanen waren aan paarden gelijk, toegerust tot [de] oorlog; en op hun koppen was [zoiets] als kronen, aan goud gelijk, en hun gezichten waren als gezichten van mensen, en zij hadden haar als vrouwenhaar, en hun tanden waren als die van leeuwen, en zij hadden harnassen als ijzeren harnassen, en het gedruis van hun vleugels was als gedruis van wagens met vele paarden, die ten oorlog trekken; en zij hadden staarten, aan schorpioenen gelijk, en angels, en hun macht was in hun staarten om de mensen schade toe te brengen, vijf maanden lang. Zij hadden over zich als koning de engel van de afgrond; in het Hebreeuws is zijn naam Abaddon; en in het Grieks heeft hij [de] naam Apollyon. Eén ‘Wee!’ is voorbijgegaan, zie, er komt nog twee keer een ‘Wee!’ hierna”.

Zodra de vijfde engel “bazuinde” (dus op zijn instrument blies) zag Johannes “een ster, uit de hemel op de aarde gevallen”. Uit de vorm van het werkwoord “vallen” (een perfectum) blijkt, dat deze ster al op een eerder tijdstip op de aarde terecht was gekomen. In het visioen van de vijfde bazuin zag Johannes niet haar val, maar wat deze ster op aarde deed zodra de vijfde engel het signaal gaf.

Over sterren die uit de hemel op aarde vallen wordt in het laatste Bijbelboek op meerdere plaatsen gesproken. Wanneer het Lam het zesde zegel opent, “vallen de sterren van de hemel op de aarde, zoals een vijgenboom zijn onrijpe vijgen afwerpt als hij door een harde wind geschud wordt” (6:13). En wanneer de derde engel bazuïnt, “valt er uit de hemel een grote ster, brandend als een fakkel, op het derde deel van de rivieren en op de bronnen van de wateren” (8:10). In die gevallen heeft het woord “ster” betrekking op een hemellichaam dat licht geeft, een meteor of een komeet. Maar wanneer “de grote draak” aan Johannes wordt getoond, “de oude slang die genoemd wordt duivel en de satan” (12:9), ziet hij een groot, vuurrood ondiep met een staart die “het derde deel van de sterren meesleept en die op de aarde werpt” (12:4). Van dat beeld geeft de Bijbel de volgende verklaring: “De satan werd neergeworpen op de aarde en zijn engelen werden met hem neergeworpen” (12:9).

Uit het latere visioen van Johannes dat in Openbaring 12 wordt beschreven blijkt dat een ster die vanuit de hemel op aarde is gevallen, een engel is uit het leger van satan die het lot van de boze deelt. In het boek Job en in de profetie van Micha, de zoon van Jimla (1 Kon.22:19-23) laat de Bijbel zien dat niet alleen de heilige engelen, maar dat ook zulke kwaadaardige machten onder het gezag van de HERE staan. We zien dat ook in het visioen van Johannes. De gevallen ster kan pas in actie komen wanneer de vijfde engel gebazuïnd heeft. En de sleutel om de put van de afgrond te openen wordt haar van Hogerhand gegeven. Ook aan de sprinkhanen, die Johannes vervolgens ziet wordt “volmacht”: gezag, autoriteit of bevoegdheid verleend om de mensheid te pijnigen. Ze kunnen pas gaan pijnigen wanneer God hun daartoe opdracht geeft, en ze kunnen met hun pijniging geen dag langer doorgaan dan Hij het hun toestaat.

Dat de ster in Openb.9:1 en 2 wordt aangeduid als “haar” en als “zij” houdt verband met het feit dat “ster” in het Nederlands een vrouwelijk woord is. In het Grieks is het woord *aster* mannelijk. Als we de oorspronkelijke tekst letterlijk willen weergeven, zouden we dus eigenlijk “hem” en “hij” moeten schrijven. Aan de gevallen ster wordt de “sleutel van de put van de afgrond” gegeven. Uit het volgende vers blijkt, dat die put op slot zit en dat de ster hem mag gaan openen.

Het woord put (Gr. *phrear*) is in de Septuagint, de Griekse vertaling van het OT, de aanduiding van een ondergronds reservoir waarin regenwater wordt opgeslagen. In Zeeland wordt zo’n reservoir een “tras” genoemd, en in algemeen beschaafd Nederlands heet het een “cisterne”. Jozef werd

door zijn broers in zo'n put geworpen (Gen. 37:22-24). Een dier kan erin vallen wanneer de opening niet goed afgedekt is (Ex. 21:33-34, Luk. 14:5). In een droge put kan men zich verstoppen (2 Sam. 17:18-19). De profeet Jeremia werd door zijn vijanden in een modderige put geworpen met de bedoeling dat hij daarin zou stikken of verdrinken (Jer. 38:6). De put waarvan Johannes de opening zag, stond blijkbaar in verbinding met een diep reservoir, want het was "de put *van de afgrond*". In het NT is "de afgrond" een onderaardse ruimte die dient als gevangenis voor boze geesten (Luk. 8:31, 2 Petr. 2:4, Openb. 20:3,7). Ook in het visioen van Openbaring 9 blijkt, dat er in de afgrond kwade machten huizen.

Vers 2

"En zij opende de put van de afgrond en er steeg rook op uit de put als rook van een grote oven, en de zon en de lucht werden verduisterd door de rook van de put". Zodra de gevallen ster de put opent, stijgt er rook op uit de put. Blijkbaar gaat het om een dikke nevel want de zon wordt erdoor verduisterd en het zicht wordt belemmerd. Als een donkere deken bedekt de rook het land in de omgeving van de put (vgl. Exod. 10:5). De beschrijving van Johannes heeft iets dubbelzinnigs. Wanneer het buiten koud is, kan er uit een waterreservoir een grondmist opstijgen. Maar de nevel die Johannes zag was zó dicht dat hij leek op de zwarte rook van een onderaardse smeltoven. De rook die in het visioen van Johannes uit de put opstijgt doet denken aan de rook die uit de Jordaanstreek opsteeg nadat de HERE Sodom en Gomorra had omgekeerd (Gen. 19:28), of aan de rook die de Sinaï aan het oog onttrok toen de HERE op die berg neerdaalde (Ex. 19:18).

Vers 3

"En uit de rook kwamen sprinkhanen voort op de aarde en hun werd macht gegeven zoals de schorpioenen van de aarde macht hebben". Wanneer de rook in het visioen dichterbij komt krijgt Johannes meer details te zien. Wat er uit de put opstijgt leek aanvankelijk de rook van een grote smeltoven, maar nu de wolk nadert blijkt het te gaan om een sprinkhanenzwerm. Een zwerm vliegende sprinkhanen kan er uitzien als een donkere wolk die het zwerk verduistert (vgl. Joël 2:10). Maar Johannes' visioen betreft een sprinkhanensoort waarmee de mensheid nog nóóit kennis heeft gemaakt. Want deze sprinkhanen eten geen groen blad, zoals normale sprinkhanen doen. Ze vormen geen bedreiging voor het gras en de bomen, en ook niet voor de dierenwereld, maar ze vallen *mensen* aan. Ze hebben gif en ze kunnen buitengewoon pijnlijk steken, als schorpioenen.

Die macht wordt hun “gegeven” – door de Almachtige. Hij heeft de strijd met de volkeren aangeboden en met de vijfde bazuin het signaal voor een nieuw offensief gegeven.

Vers 4

“En hun werd gezegd dat zij geen schade mochten toebrengen aan het gras van de aarde noch aan enig groen, noch aan enige boom, behalve aan de mensen die het zegel van God niet aan hun voorhoofden hebben”. De wezens die eruit zien als sprinkhanen hebben opdracht om te pijnigen en de neiging om te “verderven” (vgl. vers 11). Maar ze kunnen met hun verwoestende werk geen stap verder gaan dan God hun toestaat. De honderd vier-en-veertigduizend Israëlieten die het zegel van de Schepper aan hun voorhoofden hebben (7:3) mogen ze niet aanraken (vgl. Ezech. 9:4-6). En aan de plantenwereld mogen ze geen schade toebrengen. Alleen de mensen die zich tegen God verzetten en die afgoden dienen, mogen ze kwaad doen. Bovendien heeft de Schepper voor de duur van hun optreden een termijn vastgesteld (9:5). Vijf maanden kunnen enorm lang lijken voor een slachtoffer dat ondraaglijke pijn lijdt, maar de kwelling duurt geen dag langer dan God heeft bepaald.

De “sprinkhanen” uit de afgrond zullen zich ongetwijfeld verheugen over de volmacht die ze hebben gekregen. Binnen de door God aangegeven kaders zullen ze zich op hun slachtoffers uitleven. Ze menen misschien dat die slachtoffers aan hen overgeleverd zijn. Maar Johannes noemt de groep mensen die door God verzegeld is, “*eerstelingen* van God en het Lam” (14:4). Daaruit blijkt dat de HERE Zijn vijanden pijnigt, maar positieve bedoelingen heeft met de massa’s die Zijn zegel missen. De verzegelden zijn slechts eerstelingen. De volle oogst uit de mensheid moet nog worden binnengehaald.

Vers 5

“En hun werd gegeven dat zij hen niet zouden doden, maar dat zij hen vijf maanden zouden pijnigen; en hun pijniging was als [de] pijniging van een scorpioen wanneer hij een mens steekt”. Johannes benadrukt opnieuw, dat de sprinkhanen niet verder mogen gaan dan God hun toestaat. Net zoals de satan Job alles mocht afnemen, maar Job niet mocht doden (Job 1:12), zo mogen deze “kwelgeesten” de mensheid pijnigen maar hun slachtoffers niet ombrengen. En na vijf maanden van kwelling moeten ze met hun verwoestend werk stoppen. Het gif van de scorpioensoorten uit het

Midden Oosten is uiterst pijnlijk, maar niet levensbedreigend. Zo heeft de Schepper ook de gevolgen van de steek van deze “onderaardse sprinkhanen” beperkt.

Vers 6

“En in die dagen zullen de mensen de dood zoeken en hem geenszins vinden; en zij zullen begeren te sterven en de dood vlucht van hen weg”. Hoewel de steek van de sprinkhanen niet dodelijk is, veroorzaakt die wel ondraaglijke pijn. Zó hevig en zó langdurig is die pijn, dat wie gestoken is naar de dood zal verlangen. Het gif van de sprinkhanen brengt een maandenlange kwelling te weeg maar leidt niet tot de dood. De mensen zullen hun geboortedag vervloeken, zoals Job (Job 3:1-12) en Jeremia (Jer. 20:14-18) dit eens deden. De rampspoedige slachtoffers zullen “wachten op de dood, en hij komt niet”. Ze “zouden zich verheugen tot jubelens toe” en “blij zijn, wanneer zij het graf gevonden hadden” (Job 3:20-22). Ook de overlevenden van het volk Israël tijdens de Babylonische ballingschap waren liever dood geweest dan de verschrikkingen van Juda’s ondergang te moeten meemaken (Jer. 8:3). Iets dergelijks zal van toepassing zijn op de mensen die door de sprinkhanen worden gestoken.

Vers 7

“En de gedaanten van de sprinkhanen waren aan paarden gelijk, toegerust tot [de] oorlog; en op hun koppen was [zoiets] als kronen, aan goud gelijk, en hun gezichten waren als gezichten van mensen”. Wanneer Johannes beschrijft, hoe de sprinkhanen er in zijn visioen uitzagen, kan men zich afvragen of deze ondieren er voor aardse toeschouwers werkelijk zó zullen uitzien, of dat de kenmerken die Johannes opsomt een zinnebeeldige betekenis hebben. Zinnebeelden zijn het beslist, maar een letterlijke betekenis is er misschien ook. De kwelgeesten die Johannes zag zagen er uit als “paarden, *toegerust tot de oorlog*”. In de oudheid stond het paard model voor oorlog, want de paarden die koningen bezaten waren strijdrossen. Gouden “kronen” op hun koppen (of: “hoofden”) zijn een symbool van overwinning. Het Griekse woord *stephanos* dat Johannes gebruikt wijst op een erekrans, zoals overwinnende veldheren die droegen, en goud wijst op onvergankelijkheid. De mensheid kan tegen deze sprinkhanen niet op. Hun aanval kan niet worden afgeslagen. Ze zullen in hun opzet slagen. Op elk mens die ze aanvallen, zullen ze de overwinning behalen. En tegen de gevolgen van hun steek bestaat er geen remedie. Wie gestoken is, lijdt ondraaglijke pijn, en aan die pijn is niets te doen. Dat “hun gezichten waren als gezichten van mensen” wijst op intelligentie. Deze

sprinkhanen uit de afgrond zijn met rede begiftigd. Ze maken gebruik van list en overleg om hun slachtoffers te kunnen treffen. Het zijn slimme tegenstanders.

Vers 8

“En zij hadden haar als vrouwenhaar, en hun tanden waren als die van leeuwen”. De wezens uit de afgrond hadden “haar als vrouwenhaar”. Met “haar als vrouwenhaar” is bedoeld: “lang haar”, want lang haar is volgens de Bijbel een eer voor een vrouw (1 Kor. 11:14-15). De Bijbel zegt ook, dat lang haar een beeld is van onderschikking aan gezag. Wie lang haar draagt heeft “een macht op het hoofd” (1 Kor. 11:10). “Haar als vrouwenhaar” beeldt dus uit, dat de sprinkhanen onder het gezag staan van een aanvoerder of leider, en niet ongecontroleerd optreden. Aan het eind van zijn beschrijving zal de ziener dit nog nadrukkelijk zeggen (9:11).

Het bezit van “tanden als leeuwen” (9:8) wijst niet op vraatzucht, want in tegenstelling tot gewone sprinkhanen vreten deze sprinkhanen de wijnstok en de vijgenboom niet kaal (Joël 1:6-7). Ze steken met hun staarten (9:10). In Johannes’ tijd kwamen er nog leeuwen voor in het Midden Oosten, en deze dieren waren spreekwoordelijk voor kracht. “Wat is sterker dan een leeuw?” is een bekende Bijbelse uitspraak (Richt. 14:18). “Tanden als van leeuwen” is daarom een beeld van de kracht van de wezens die de mensheid na het blazen van de vijfde bazuin zullen aanvallen.

Vers 9

“en zij hadden harnassen als ijzeren harnassen, en het gedruis van hun vleugels was als gedruis van wagens met vele paarden, die ten oorlog trekken”. “Harnassen als ijzeren harnassen” wijzen op onkwetsbaarheid. Pijlen kunnen door een ijzeren harnas niet doordringen. De sprinkhanen uit de afgrond zijn geen normale insecten die men met mechanische of chemische middelen kan bestrijden, maar wezens uit de wereld van de geesten.

Uit het feit dat de vleugels van de sprinkhanen een geluid maken als van een optrekkend leger blijkt, dat de aanvallers ontzaglijk talrijk zijn. In dat opzicht lijken ze op treksprinkhanen. De profeet Joël gebruikte een vergelijkbaar beeld in verband met de naderende dag des HEREN:

“Als ratelende wagens op de toppen der bergen springen zij; als het geknetter van een vuurvlam die stoppelen verteert; als een machtig volk, in slagorde geschaard tot de strijd” (Joël 2:5).

Vers 10

“en zij hadden staarten, aan scorpioenen gelijk, en angels, en hun macht was in hun staarten om de mensen schade toe te brengen, vijf maanden lang.” Uit het slot van Johannes’ beschrijving blijkt opnieuw, dat het bij het oordeel van de vijfde bazuin niet gaat om een gewone sprinkhanenplaag. Want deze sprinkhanen hebben aan hun thorax geen springpoten, maar staarten met angels waarmee ze kunnen steken. En ze bijten of vreten niet met hun monddelen, maar ze brengen schade toe met hun staarten. Ze hebben volmacht om dat vijf maanden lang te doen. Wat er daarna met hen gebeurt, vertelt de ziener niet, maar blijkbaar verdwijnen ze plotseling van het toneel, zoals ook met een zwerm treksprinkhanen kan gebeuren wanneer er een sterke wind opsteekt of alle planten opgegeten zijn.

Vers 11

“Zij hadden over zich als koning de engel van de afgrond; in het Hebreeuws is zijn naam Abaddon; en in het Grieks heeft hij [de] naam Apollyon.” De Spreukendichter zegt: “De sprinkhanen hebben geen koning, toch trekken zij gezamenlijk in goede orde op” (Spr. 30:27). Maar de sprinkhanen die Johannes zag, hebben wél een koning, en zij trekken dus *enorm* gedisciplineerd op. Ze gehoorzamen aan de instructies van een legerleiding. Hun aanvoerder is “de engel van de afgrond” die in het Hebreeuws Abaddon en in het Grieks Apollyon wordt genoemd. Het Hebreeuwse woord Abaddon betekent: “Verderver” en het Griekse woord Apollyon: “Vernietiger”. De eigennaam Apollyon is vermoedelijk afgeleid van het werkwoord *apollumi*, dat “ombrengen”, “vernietigen” of “verderven” betekent. De koning van de sprinkhanen uit de onderaarde is wellicht de “verderfengel” die we kennen uit het Oude Testament:

“En de HERE zal Egypte doortrekken om het te slaan; wanneer Hij dan het bloed aan de bovendorpel en aan de beide doorposten ziet, dan zal de HERE die deur voorbijgaan en de verderver niet toelaten in uw huizen te komen om te slaan” (Exod. 12:23)

“Door het geloof heeft [Mozes] het Pascha gehouden en het bloed doen aanbrengen, opdat de verderver hun eerstgeborenen niet zou aanraken” (Hebr. 11:28)

“En mort niet, zoals sommigen van hen deden, en zij kwamen om door de verderfengel” (1 Kor. 10:10, Num. 16:41-49).

“Toen de engel zijn hand naar Jeruzalem uitstreckte om het te verdelgen, berouwde het onheil de HERE, en Hij zeide tot de engel die verderf bracht onder het volk: Genoeg! Laat nu uw hand zinken. De engel stond toen bij de dorsvloer van de Jebusiet Arauna. En David sprak tot de HERE, toen hij de engel zag, die onder het volk verderf bracht: Zie, ik heb gezondigd, en ik heb ongerechtigheid bedregen, maar deze schapen – wat hebben zij gedaan? Laat toch Uw hand zijn tegen mij en mijn familie” (2 Sam. 24:16-17)

“Toen zond de HERE een engel, die alle krijgshelden, vorsten en oversten in de legerplaats van de koning van Assur verdelgde, zodat hij met beschaamd gelaat naar zijn land terugkeerde” (2 Kron. 32:21)

Uit het feit dat de verderfengel in het OT “een engel van de HERE” wordt genoemd, kan niet worden afgeleid dat de “engel van de afgrond” die Johannes zag een andere persoon moet zijn. Want ook deze “engel van de afgrond” krijgt volmacht van de HERE en wordt door Hem gebruikt om de mensheid te treffen. Verderf en kwaad zijn in Gods hand, evengoed als voorspoed en zegen.

Vers 12

Eén ‘Wee!’ is voorbijgegaan, zie, er komt nog twee keer een ‘Wee!’ hierna”. De gevolgen van het blazen van de vijfde bazuin (vijf maanden ondraaglijke pijn voor elk mens die God niet toebehoort) worden in de Bijbel een “wee” genoemd. Daarbij gebruikt Johannes niet het woord voor een “wee” van een barende vrouw, maar het Griekse woord *ouai*, een uitroep van verdriet of van pijn. De ziener voelde mee met wat hij zag. Wat hij had gezien was nog maar het eerste “wee”, er zouden nog twee zware gerichten over de mensheid komen.

De zesde bazuin (9:13-21)

“En de zesde engel bazuinde, en uit de <vier> horens van het gouden altaar dat vóór God is, hoorde ik één stem die zei tot de zesde engel die de bazuin had: Maak de vier engelen los die gebonden zijn bij de grote rivier, de Eufraat. En de vier engelen die gereed waren tegen het uur en de dag en de maand en het jaar om het derde deel van de mensen te doden, werden losgemaakt. En het getal van de legers van de ruitery was twintigduizend tienduizendtallen; ik hoorde hun getal. En aldus zag ik het gezicht de paarden en hen die erop zaten: zij hadden vuurrode, donkerrode en zwavelkleurige harnassen, en de koppen van de paarden waren

als leeuwekoppen, en uit hun monden kwam vuur, rook en zwavel. Door deze drie plagen werd het derde deel van de mensen gedood, door het vuur, de rook en de zwavel die uit hun monden kwamen. Want de macht van de paarden is in hun mond en in hun staarten; want hun staarten zijn aan slangen gelijk en hebben koppen, en daarmee brengen zij schade toe. En de overigen van de mensen, die niet gedood waren door deze plagen, bekeerden zich zelfs niet van de werken van hun handen, dat zij niet aanbaden de demonen en de gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden, die niet kunnen kijken, niet horen en niet lopen; en zij bekeerden zich niet van hun moorden, noch van hun toverijen, noch van hun hoererij, noch van hun diefstallen”.

Wanneer de zesde engel op zijn instrument blaast, hoort Johannes een stem komen uit “de horens van het gouden altaar dat vóór God is”. Met dit gouden altaar kan niets anders zijn bedoeld dan het wierookaltaar in de hemelse tempel. In de aardse tempel stond dat altaar immers in het Heilige, voor het voorhangsel waarachter het verzoendeksel van de ark, Gods aardse troon, zich bevond. Dat het *altaar* in Johannes’ visioen spreekt, heeft ongetwijfeld diepe betekenis. Wierook is in het boek Openbaring verbonden met de gebeden van de heiligen (5:8, 8:3, 8:4). En die gebeden worden met wierook (of als wierook) vanaf dit gouden altaar aan God aangeboden (8:3-4). De gelovigen die tijdens de grote verdrukking als martelaren waren gestorven hadden tot God geroepen: “Tot hoelang, heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wrekt U ons bloed niet aan hen die op de aarde wonen?” (6:10). Tegen hen was gezegd “dat zij nog een korte tijd moesten rusten, totdat ook hun medeslaven en hun broeders die gedood zouden worden evenals zij, voltallig zouden zijn” (6:11). Dat het wierookaltaar in de hemelse tempel spreekt, kan dus betekenen dat de gebeden van de heiligen worden verhoord. De Schepper gaat het bloed van Zijn dienaren wreken. Het gouden altaar geeft daartoe het bevel. De mensen die het uitmoorden van Gods volk hebben toegejuicht, worden nu zélf gedood. Het spreken van het altaar zou nog een tweede betekenis kunnen hebben. Via dit altaar wordt de waarachtige God aanbeden (8:3). Het altaar vertegenwoordigt zuivere godsdienst en keert zich daarom tegen iedere vorm van afgodendienst. Uit het slot van Johannes’ visioen blijkt, dat de mensen die door de ruiters worden gedood, afgodendienaars zijn. Immers, zij vereren de “werken van hun handen” en “aanbidden de demonen en de gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden, die niet kunnen kijken, niet horen en niet lopen” (9:20).

Het altaar geeft de engel die op de bazuin heeft geblazen opdracht om “de vier engelen los te maken die gebonden zijn bij de grote rivier, de Eufraat”. Uit het gebruik van een bepaald lidwoord (DE vier engelen) blijkt dat het om bekende engelen gaat. Misschien gaat het om de engelen die in Openb. 7:1 waren genoemd, engelen aan wie het is gegeven “de aarde en de zee schade toe te brengen”. Van de engelen uit Openb. 7:1 werd niet gezegd dat ze ergens “gebonden waren”. Toch zouden de engelen in Openb.7 dezelfde verderfengelen kunnen zijn als worden genoemd in Openb.9. Johannes zag hen in Openb. 7:1 misschien nádat ze waren losgelaten, en nog vóórdát ze tegen de aarde ten strijde trokken. Bij de vier engelen uit Openb. 9 kan het ook gaan om de engelen die God “in de afgrond heeft geworpen en heeft overgeleverd aan ketenen van donkerheid om tot [het] oordeel bewaard te worden” (2 Petr. 2:4). Van hen zegt Judas, de broer van Jakobus, dat de Heer hen “tot [het] oordeel van [de] grote dag met eeuwige boeien onder duisternis heeft bewaard” (Judas:6). “Tot het oordeel” zou kunnen betekenen: “tot *aan* het oordeel”, tot het moment waarop zij geoordeeld zullen worden, maar kan ook betekenen: “ten behoeve van het oordeel”, met het oog om hen te gebruiken voor het oordeel over de afvallige mensheid. Het aantal (vier) geeft aan, dat deze engelen in elke windrichting zullen uittrekken om de hele aarde te treffen (vgl. Openb. 7:1).

De engelen zijn volgens de stem die uit het altaar klinkt “gebonden bij de grote rivier, de Eufraat”. De Eufraat wijst op de omgeving van de stad Babel. Blijkbaar bevinden de vier engelen zich daar in een onderaardse gevangenis, maar worden losgelaten op het moment dat God de mensheid gaat straffen. De Eufraat wordt in de Bijbelse profetie meerdere malen genoemd en in één Bijbeltekst in verband gebracht met een grote slachting die de HERE er zal gaan voltrekken (Jer. 46:10).

Vers 15

“En de vier engelen die gereed waren tegen het uur en de dag en de maand en het jaar om het derde deel van de mensen te doden, werden losgemaakt”. Uit de woorden van Johannes blijkt, dat de Schepper de geschiedenis volkomen in Zijn hand heeft en alle historische gebeurtenissen, zelfs de meest verschrikkelijke, van te voren kent en overziet. Deze Bijbelse waarheid wordt benadrukt in de profetie van Jesaja:

“Zo zegt de HERE, de Koning en Verlosser van Israël, de HERE der heerscharen: Ik ben de Eerste en ik ben de Laatste en buiten Mij is er

geen God. En wie is als Ik – hij roepe het uit en verkondige het en legge het Mij voor – daar Ik toch het overoude volk in het aanzijn riep; en hetgeen er in de toekomst gebeuren zal, mogen zij verkondigen. Weest niet verschrikt en vreest niet. Heb Ik het u niet van oudsher doen horen en verkondigd? Gij zijt Mijn getuigen: Is er een God buiten Mij? Er is geen andere Rots, Ik ken er geen” (Jes. 44:6-8)

De vier engelen die Johannes zag, waren voor dát uur van die dag en die maand van dát jaar gereed gehouden. Het tijdstip waarop ze werden losgemaakt was door de Schepper exact bepaald. Aan hen was een vreselijke taak gegeven: om één-derde van de mensheid te doden. Niet alleen het moment waarop ze dit zullen doen is door God vastgesteld: de Schepper heeft hun ook een beperking opgelegd, die zij niet mogen overschrijden. Eén derde van de mensheid mogen ze treffen, niet meer. Maar één derde van de mensheid betekent: een onvoorstelbaar aantal slachtoffers.

Vers 16

“En het getal van de legers van de ruitery was twintigduizend tienduizendtallen; ik hoorde hun getal”. De vier verderfengelen die bij de Eufraat gebonden waren zullen hun werk niet alléén uitvoeren. Ze voeren het bevel over een geweldige legermacht die vanaf deze “grote rivier” met grote snelheid naar de vier windstreken zal uittrekken. Hun snelheid blijkt uit het feit dat Johannes hen aanduidt als “bereden troepen” of “ruitery”. In de oudheid was het renpaard de snelste vorm van transport en de cavalerie het legeronderdeel dat het snelst tegen de vijand kon oprukken. Johannes kreeg te horen hoeveel ruiters er waren: tweehonderd miljoen. Aangezien er momenteel 7,8 miljard mensen op aarde wonen, zou elke ruiter maar 13 mensen hoeven te doden om een derde van de mensheid om te brengen. Uit het uiterlijk van de ruiters blijkt dat ze daartoe in staat zijn.

Sommige christenen menen uit het visioen van Johannes te mogen afleiden dat de ziener een *menselijk* leger heeft gezien, dat was voorzien van moderne wapens (tanks, pantserwagens en kanonnen). Omdat Johannes zulke wapens niet kende, zou hij ze hebben beschreven in termen die in zijn tijd gangbaar waren. Maar zo’n uitleg doet geen recht aan de inhoud van het visioen. Als Johannes een menselijk leger had gezien, zou een bepaalde groep mensen zich tegen een andere groep hebben gekeerd. Dat is niet wat Johannes zegt. Volgens zijn beschrijving richten *engelen* zich bij dit gericht tegen mensen, en hebben opdracht om “het derde deel van de mensen te doden”. Niet het derde deel van

een bepaald volk of een groep volkeren, maar het derde deel van de mensheid. De ruiters die Johannes zag zijn net als hun aanvoerders geesten en zijn afkomstig uit een oneraardse gevangenis.

Vers 17

“En aldus zag ik in het gezicht de paarden en hen die erop zaten: zij hadden vuurrode, donkerrode en zwavelkleurige harnassen, en de koppen van de paarden waren als leeuwekoppen, en uit hun monden kwam vuur, rook en zwavel”. Uit de beschrijving die Johannes van de ruiters geeft, blijkt dat ze onaantastbaar zijn, want ze hebben “harnassen”. “Koppen als leeuwekoppen” wijst op hun kracht om te verslinden. De kleur van de harnassen (felrood, donkerrood en geel, volgens een andere vertaling: vuurrood, blauw en zwavelkleurig) staat mogelijk in verband met de manier waarop ze hun slachtoffers ombrengen: door middel van vuur, rook en zwavel. De verdelgingsmiddelen die de ruiters gebruiken zijn blijkbaar afkomstig uit hun oneraards verblijf. Vulkanen spuwen immers vuur, rook en zwavel uit. Het zijn dezelfde middelen die de HERE ooit heeft gebruikt om Sodom en Gomorra om te keren (Gen. 19:24,28).

Vers 18

“Door deze drie plagen werd het derde deel van de mensen gedood, door het vuur, de rook en de zwavel die uit hun monden kwamen”. Johannes merkt op dat de mensen die door de ruiters worden gedood, door drie “plagen” omkomen: door het vuur, de rook en de zwavel die door de rijdieren van de oneraardse legermacht worden uitgeblazen. Wij zouden misschien zeggen, dat de ruiters hun slachtoffers ombrengen door middel van verbranding, verstikking en vergiftiging.

Vers 19

“Want de macht van de paarden is in hun mond en in hun staarten; want hun staarten zijn aan slangen gelijk en hebben koppen, en daarmee brengen zij schade toe”. De verwoestende kracht van de ruiters wordt door Johannes nog eens extra benadrukt. De “rossen” waarop de soldaten uit de afgrond gezeten zijn, hebben niet één hoofd (zoals een gewoon paard), maar vele “koppen”. Niet alleen hun lichaam heeft een kop, maar ook hun staarten dragen meerdere koppen. Blijkbaar zien die staarten er niet uit als een bos haren, maar als een bundel kronkelende slangen. De “paarden” zijn niet alleen van voren,

maar aan alle kanten gevaarlijk. Aan elke kant van hun lichaam kunnen ze een doelwit waarnemen en dit vernietigen.

Vers 20

“En de overigen van de mensen, die niet gedood waren door deze plagen, bekeerden zich zelfs niet van de werken van hun handen, dat zij niet aanbaden de demonen en de gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden, die niet kunnen kijken, niet horen en niet lopen”. Van de mensen die door de ruiters niet waren gedood, het resterende twee-derde deel van de mensheid, zegt Johannes dat ze zich “niet bekeerden van de werken van hun handen”. Het Griekse werkwoord *metanoëoo*, dat als “bekeren” is vertaald, betekent letterlijk: “omdenken”. De overlevenden bleven vertrouwen op “de werken van hun handen” in plaats van de levende God om redding te smeken. De uitdrukking “de werken van hun handen” is ontleend aan het Hebreeuws en heeft doorgaans betrekking op afgoden (zie b.v. Deut. 4:28; 2 Kon. 19:18; 2 Kron. 32:19, 34:25; Psa. 135:15; Jes. 37:19; Jer. 1:16, 44:8; Hand. 7:41). Aan het eind van vers 20 zegt Johannes dan ook, dat met “de werken van hun handen” wordt bedoeld: “de gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden”. Achter afgodendienst schuilen boze machten, vandaar dat de ziener opmerkt dat zij de demonen bleven aanbidden. De goden van de volken zijn demonen (Deut. 32:17, Psa. 106:37, 1 Kor. 10:19-20). Met “de gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden” zou Johannes kunnen doelen op het beeld van het beest dat de mensen in de tijd van de zegel- en bazuingerichten hebben vervaardigd en dat iedereen moet vereren (Openb. 13:14-17). Maar het zinnetje: “zij bekeerden zich niet van de werken van hun handen” heeft een bredere betekenis. De mensen bleven vertrouwen op wat ze zelf hadden gemaakt. Dat hoeven niet persé godenbeelden te zijn. De producten van wetenschap en techniek en de besluiten van wereldleiders zijn erbij inbegrepen. De overlevenden volharden in de waan dat zijzelf de aarde moeten redden en dat zij daartoe ook in staat zijn.

Ondanks het feit dat de “werken van hun handen” één op de drie mensen niet hebben kunnen redden, en in de praktijk is aangetoond dat zulke creaties “niet kunnen kijken, niet horen en niet lopen”, blijven de overlevenden op deze werken vertrouwen, en weigeren om de toevlucht te nemen tot de levende God.

Vers 21

“En zij bekeerden zich niet van hun moorden, noch van hun toverijen, noch van hun hoererij, noch van hun diefstallen”. Voor “toverijen” staat in de oorspronkelijke Bijbeltekst het Griekse woord *pharmakeia*, waarvan ons Nederlandse woord “farmacie” is afgeleid. In de Bijbel heeft dit woord meestal betrekking op praktijken waarbij de mens de aardse werkelijkheid door middel van bezweringen probeert te beïnvloeden en daarbij de hulp inroept van onzichtbare machten. “Toverij” is, zo zal Johannes later nog opmerken, afkomstig uit het grote Babylon (Openb. 18:23, vgl. Jes. 47:9,12). De “wijzen” aan het hof van de Egyptische farao maakten er ook gebruik van (Exod. 7:22). Het is een “werk van het vlees” (Gal. 5:20).

Het woord “hoererij” kan wijzen op buitenechtelijke sexuele contacten, maar kan ook betrekking hebben op het raadplegen van doden of van geesten om informatie te krijgen over de toekomst, in plaats van de ware God te vragen. Waarzeggerij, spiritisme en astrologie beschouwt de Bijbel als “hoererij” (Lev. 20:6). Zulke praktijken waren in Israël verboden – er stond de doodstraf op (Exod. 22:18; Lev. 19:31, 20:6,27; Deut. 18:10-14; 1 Sam. 28:3-7; 1 Kron. 10:13; Jes. 8:19).

“Gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden” lijken dingen uit het verre verleden, waaraan de Verlichting voorgoed een einde heeft gemaakt. Maar zou Johannes, als hij in onze tijd leefde, vers 21 misschien zó weergeven: “En zij gingen niet anders denken over hun defensie en wapenindustrie, hun raketschilden en veiligheidsdiensten, hun verdragsorganisaties, hun geneesmiddelen en vaccins, hun wetenschappelijke prognoses, en hun technieken om de schepping uit te putten?” Ze bleven op zulke dingen vertrouwen, terwijl was bewezen dat die de mensheid niet konden redden. Ze wendden zich niet tot de levende God.

* * * * *